

Nr 660

Av herr Larsson i Hedenäset, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 80, angående försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 80 lämnas redogörelse över försöksverksamheten med nioårig enhetsskola och framlägges vissa förslag i anslutning härtill. Odiskutabelt torde vara, att olika frågor sammanhängande med denna försöksverksamhet är av den största betydelse, framför allt ur den synpunkten, att i försöksverksamheten skall praktiskt prövas olika impulser, innan en mera definitiv utformning av den framtida skolan beslutas. Riksdagen måste därför ägna dessa frågor ett fortlöpande intresse.

I propositionen omnämnes de nya bestämmelser, som numera gäller i fråga om uppdelning i särskilda avdelningar inom klasserna 9g och 9a. Genom dessa bestämmelser har de olika försöksdistrikten beretts möjligheter till en ökad uppdelning av ifrågavarande elever i olika avdelningar, alltefter studieförutsättningar och studiemål. Oförbehållsamt må erkännas, att härigenom skapats väsentligt gynnsammare arbetsförutsättningar för enhetsskolan och aktuella elevkategorier.

Förslag framlägges i propositionen, ägnade att underlätta hjälpklassundervisningens organiserande i försöksdistrikten. Då det framstår som angeläget, att omvårdnaden om detta elevklientel förbättrats, är förslaget i fråga att hälsa med tillfredsställelse. Det vill dock synas, som om det framlagda förslaget i ett hänseende icke är till fyllest. För närvarande gäller, att särskild hjälpklassavdelning må inrättas vid skola eller skolenhet, om antalet elever uppgår till minst 10, och att i hjälpklassavdelning särskild undervisningsavdelning i slöjd respektive hushållsgöromål kan anordnas, om antalet elever uppgår till minst 6. I propositionen föreslås nu att minimiantalet elever för inrättande av hjälpklassavdelning sänkes till 8. Däremot föreslås ingen ändring i fråga om minimiantalet elever för särskild undervisningsavdelning i slöjd respektive hushållsgöromål men däremot den ändringen, att detta undantag även må gälla i fråga om ämnet hemkunskap.

Erkännas må, att undervisningen i mycket små undervisningsavdelningar blir förhållandevis dyr per elev. Det måste dock framhållas, att den ändring som här föreslås i landsbygdsdistrikt, och framför allt i små sådana, kan visa sig otillräcklig. Av alla torde väl vara erkänt, att en förutsättning för en ändamålsenlig hjälpklassundervisning är, att prak-

tiskt arbete ges ett betydande utrymme i undervisningen. Detta understrykes även i propositionen. I ett litet skoldistrikt med hjälpklassavdelningar för olika stadier om 8—10 elever kan det emellertid, med ett strikt bibehållande av bestämmelsen om minst 6 elever för inrättande av särskild avdelning i praktiska ämnen, befaras uppstå praktiska svårigheter. Som regel torde man nämligen kunna utgå ifrån att hjälpklassavdelningarna i sådana distrikt består av såväl pojkar som flickor. Endast i begränsad utsträckning har dessa gemensamma intressen i fråga om praktiska ämnen. T. ex. i fråga om ämnet slöjd är onekligen intresset för vad däri skall inrymmas synnerligen olika för flickor och pojkar. Skall det vara möjligt att tillgodose dessa olika intressen vore det önskvärt att det, i varje fall för distrikt med endast en hjälpklassavdelning, för vart och ett av skolans stadier kunde beredas möjligheter att anordna särskild avdelning i medgivna praktiska ämnen, även om antalet elever är mindre än 6.

Enhetsskolan är, med nuvarande konstruktion, organiserad med undervisning i olika teoretiska ämnen och yrkesorientering, vari ingår något av yrkespraktik i klass 8. I klass 9 y däremot ges eleverna i betydande utsträckning förberedande yrkesutbildning med praktiskt arbete. I första hand torde denna konstruktion vara motiverad av att linjevalet bedömts böra ske först efter det att eleverna genomgått klass 8. I och för sig kan det vara välbetänkt att linjevalet på detta sätt sker först efter det att eleverna nått så mogen ålder som möjligt. Samtidigt måste dock uppmärksamhet ägnas angelägenheten av att meddela eleverna undervisning i sådana ämnen, att trivseln med skolan och skolarbetet i möjligaste utsträckning uppehålls.

Av intresse är i detta sammanhang en av skolöverstyrelsen gjord förfrågan om förekomsten av "skoltrötthet" i försöksklasserna. Härav framgår att 46 % av klassföreståndarna i klass 7 bekräftat förekomsten av skoltrötthet, medan motsvarande tal i klass 8 uppgick till 62 % och i klass 9 till 45 %. Uppenbart är visserligen att detta material icke är tillräckligt för någon längre gående bedömning. Hänsyn måste sålunda bl. a. tagas till i vilken utsträckning förekomsten av skoltrötthet i en klass delas av flertalet elever eller endast av ett mindre fåtal. Någon objektiv mätare i detta hänseende torde vara svår att åstadkomma. Dock må konstateras, att då ett förhållandevis stort antal av klassföreståndarna i klass 8 bekräftat förekomsten av skoltrötthet, så är detta något som överensstämmer med den allmänna erfarenheten. Det vill därför synas som om detta problem bör ägnas större uppmärksamhet.

Man torde kunna utgå ifrån att en betydande anledning till att en del elever i klass 8 visar otillfredsställande intresse för undervisningen är att söka i ett mindre intresse och bristande förutsättningar för teoretiska stu-

dier. Fråga är, om ej detta är en realitet av sådan betydelse, att den bör föranleda att möjligheter till ökad undervisning i praktiska ämnen ges elevavdelningar i klass 8. Erkännas skall att detta i viss mån kan stå i strid mot önskemålet om en linjedifferentiering först från och med början av klass 9. Det synes dock som om detta är ett problem av sådan betydelse att möjligheter till en förutsättningslös försöksverksamhet omfattande även ett större utrymme för praktiska ämnen i klass 8 bör skapas. Härvid är då även att observera, att detta blir svårt att ordna i små skoldistrikt, med mindre det ej samtidigt ges möjligheter till särskilda klassavdelningar för sådan praktisk undervisning i klass 8. Möjligheter till sådana särskilda klassavdelningar bör då föreligga, utan att ett alltför högt elevantal erfordras.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen, vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 80, måtte, vad det gäller hjälpklassundervisningens ordnande och möjligheterna till ökad praktisk utbildning i enhetsskolans klass 8, beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 16 mars 1956

Harald Larsson

i Hedenäset
